

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

ארז ליברמן

המערער

נגד

	המשיבים
1. המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת בישראל	
2. מרכז מוסאואה לזכויות האזרחים הערבים בישראל	
3. נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה	ידיד בית המשפט

בא-כוח המערער: עו"ד אורי צפורי
בא-כוח המשיבות 1-2: עו"ד אורלי ארז-לחובסקי
בא-כוח ידיד בית המשפט: עו"ד נועה נאמן

1

פסק דין

1 ערעור על פסק-דינו של בית משפט השלום בירושלים (כבוד השופטת עינת אבמן-מולר) בת"א 9532-
 2 10-14 מיום 15.10.2017, שעל-פיו התקבלה תביעתן של המשיבות 1 ו-2 (שתי עמותות, המרכז הרפורמי
 3 לדת ומדינה – התנועה ליהדות מתקדמת ומרכז מוסאואה לזכויות האזרחים הערבים בישראל), לחייב
 4 את המערער בתשלום פיצוי כספי מכוח חוק איסור הפליה במוצרים, בשירות ובכניסה למקומות
 5 בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן – **חוק איסור הפליה**). סכום הפיצוי שנפסק הועמד
 6 על סך 40,000 ₪ ובנוסף לכך חויב המערער בתשלום שכר-טרחת עורך-דין ובהוצאות משפט בסך 7,500
 7 ₪. בהחלטת כבוד הנשיא, השופט אהרן פרקש, מיום 18.12.2017, נקבע כי מתוך התחשבות במצבו
 8 הכלכלי של המבקש עוכב ביצוע פסק הדין, למעט תשלום סכום ההוצאות שנפסק.
 9

10

11 בהתאם להחלטת בית המשפט קמא מיום 6.1.2016, צורפה לתובענה גם נציבות שוויון הזדמנויות
 12 בעבודה במעמד של ידיד בית המשפט. בקשת רשות ערעור שהוגשה על החלטה זו (רע"א 25880-01-
 13 16) נדחתה בהחלטה מיום 9.2.2016 (כבוד השופט דניאל טפרברג).
 14

14

15 הדיון בערעור התקיים ביום 11.3.2018.
 16

16

עיקרי פסק הדין של בית המשפט קמא

17

18

19 2. בפסק-דינו של בית המשפט קמא נקבע כי המערער הפעיל אתר מרשתת (אינטרנט) בשם "לוח
 20 עבודה עברית" (להלן גם – **האתר**), אשר הציע שירותי פרסום של עסקים, של משרות פנויות ושל
 21 עובדים "על טהרת עבודה עברית". האתר, הפועל ללא כוונת רווח, פנה רק אל הציבור היהודי ופרסם

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

- 1 בעלי מקצועות ובעלי עסק יהודים בלבד וזאת, כפי שאף נאמר במסגרת הודעת הערעור, מתוך מטרה
2 מוצהרת לסייע ליהודים בלבד בפרנסתם. באתר אף נאמר כי נערכות מטעמו בדיקות שתכליתן לוודא
3 שהמפרסם הוא אמנם עובד "עבודה עברית" – יהודי. לנוכח מטרה זו, נמנעה מבעלי עסק שאינם
4 יהודים האפשרות לפרסם באתר.
5
6 בפסק-דינו עמד בית המשפט קמא על תכליתו של חוק איסור אפליה, כפי שעוגן בסעיף 1 בחוק זה,
7 הקובע כי "חוק זה נועד לקדם את השוויון ולמנוע הפליה בכניסה למקומות ציבוריים ובהספקת
8 מוצרים ושירותים". כן דן בית המשפט בפירוט ובהרחבה בהוראות החוק וביישומן על המקרה הנדון.
9 מסקנתו הייתה אפוא, כי המערער, אשר הפעיל את האתר, פעל בניגוד להוראת סעיף 3(א) בחוק איסור
10 הפליה, בקובעו כי "השירות שניתן באתר ... מהווה הפליה על בסיס דת או לאום". זאת בהיותו מספק
11 שירות במרחב הציבורי ליהודים בלבד ואף נמנע ממתן השירות למי שאינם יהודים" (פסקה 15 בפסק
12 הדין של בית המשפט קמא).
13
14 3. בית המשפט קמא הוסיף ובחן בהרחבה את השאלה אם מתקיימים החריגים הקבועים בחוק
15 איסור הפליה, אשר לפיהם אף אם נמצא כי ישנה הפליה בהפעלת האתר, לא ייחשב הדבר להפליה
16 אסורה על-פי החוק. במסגרת דיון זה קבע בית המשפט קמא, כי לא התקיימו לגבי האתר החריגים
17 הקבועים בסעיף 3(ד)(1) ו-2) בחוק איסור הפליה, שעניינם הפליה המתחייבת "מאופיו או ממהותו
18 של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי" או במקום שבו "הדבר נעשה על-ידי ארגון או
19 מועדון שאינו למטרת רווח" בנסיבות הקבועות בסעיף 3(ד)(2).
20
21 בנוסף לכך, דן בית המשפט הנכבד קמא בשאלת מעמדן של המשיבות להגשת התביעה וקבע, לאחר
22 דיון מפורט ומנומק, כי המערערות היו רשאיות להגיש את התביעה לנוכח הוראת סעיף 7(א) בחוק,
23 אשר על-פיה "תאגיד העוסק בהגנה על זכויות של מי שאסור להפלותו בחוק זה" רשאי להגיש תביעה
24 מכוח החוק.
25
26 4. בעניין סכום הפיצוי מצא בית המשפט קמא לנכון להשית על המערער סך 40,000 ₪. זאת
27 לנוכח הוראת סעיף 5 בחוק איסור הפליה, שעל-פיה "בית המשפט רשאי לפסוק בשל עוולה לפי חוק
28 זה פיצוי שלא יעלה על סך 50,000 ₪ בלא הוכחת נזק". השיקולים שנבחנו בפסק הדין היו בעיקרם
29 הפגיעה שמסב האתר לציבור גדול ורחב, הרצון לייצר הרתעה אפקטיבית לשם מימוש תכלית החוק
30 וכן נשקל סכום הפיצוי שנהוג לפסוק בנסיבות דומות, כפי שעלה ממספר פסקי-דין שעסקו בעוולה של
31 הפליה מכוח החוק (כמפורט בפסקה 29 בפסק-דינו של בית המשפט קמא).
32
33 כאמור בפסק הדין של בית המשפט קמא (פסקה 6), מלכתחילה עתרו התובעות הן לסעד כספי הן לצו
34 עשה אשר יחייב את המערער להסיר את האתר מהמרשתת ולסגור אותו. לאחר שנמצא כי צו העשה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

1 שהתבקש אינו בסמכות בית משפט השלום, חזרו בהן המשיבות 1-2 מעתירתן לסעד זה ועל-פי כתב
2 התביעה המתוקן, נתבע רק סעד כספי.

דיון והכרעה

3
4
5
6 5. הערעור כוון הן כלפי עצם קביעת בית המשפט קמא כי הפעלת האתר עולה לכדי הפליה על-
7 פי חוק איסור הפליה הן כלפי סכום הפיצוי שנפסק.

8
9 6. הדיון בהיבט העקרוני ובשאלה אם הפעלת האתר עולה כדי הפליה התייטר, לנוכח הודעת
10 בא-כוח המערער כי לאחר שמיעת הערות בית המשפט, המערער חוזר בו מהערעור בהיבט זה.

11
12 אף אם הדבר בבחינת למעלה מהצורך אעיר, כי אלמלא הודיע המערער כאמור, היה הערעור בהיבט
13 זה נדחה לנוכח פסק-דינו המפורט והמנומק היטב של בית המשפט קמא. מטעם זה, קרוב לוודאי שאף
14 לא הייתה נדרשת כל הנמקה נוספת (כך שניתן היה להורות על דחיית הערעור בהתאם להוראות תקנה
15 460(ב) בתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984).

16
17 7. בכל הנוגע לסכום הפיצוי שנקבע ולעצם הטלתו, נדונו במסגרת הדיון בערעור (בכתב ובעל-
18 פה) מספר טענות, שאלו עיקריהן: האחת, סכום הפיצוי הגבוה, אשר נטען לגביו (בין השאר גם
19 במסגרת הבקשה לעיכוב ביצוע פסק הדין), כי אין ידו של המערער משגת לשלמו; השנייה, השאלה
20 אם יש מקום להפחתת סכום הפיצוי לנוכח הצהרת בא-כוח המערער בדבר התחייבות המערער להסרת
21 האתר תוך שבעה ימים ממועד הדיון (שהתקיים ביום 11.3.2018); השלישית, שאלה שעלתה ביוזמת
22 בית המשפט בפתח הדיון בערעור, אשר נוגעת לשאלת זכאותן של תאגידים מהסוג שהמערערות נמנות
23 עמו לקבלת פיצויים מכוח חוק איסור הפליה.

24
25 משמצאנו לנכון לדחות את הערעור גם בעניין סכום הפיצוי, נדון אפוא, בכל אחת משלוש השאלות
26 האמורות בקצרה.

27
28 8. השאלה הראשונה, שאלת הצורך בהתחשבות במצבו הכלכלי של המערער – כאמור בפתח
29 הדברים, המערער ביקש לעכב את ביצוע פסק הדין בשל חוסר יכולת כלכלית לשאת במלוא סכום
30 הפיצוי שנפסק ומטעם זה, כמובא לעיל, עוכב תשלום הפיצוי. כך גם טען המערער במסגרת הערעור.
31 במסגרת עיקרי הטענות טענו המשיבות 1-2 כי במסגרת אתר לגיוס המונים, גייס המערער סכום גבוה,
32 העולה בהרבה על סכום הפיצוי שנפסק, הן למטרת תשלום הפיצוי הן לשם ניהול ההליכים המשפטיים
33 שיסייעו בידו לפעול להפעלת האתר. במסגרת הדיון בערעור לא הכחיש זאת המערער ואף לא חזר על

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

- 1 הטענה בדבר קושי כלכלי לשלם את סכום הפיצוי שנפסק. לפיכך, איננו נדרשים עוד לטענה האמורה
2 של המערער.
3
- 4 9. השאלה השנייה, שאלת ההשלכה שיש להתחייבות המערער לסגירת האתר – במסגרת הדיון
5 בערעור הודיע בא-כוח המערער כאמור, כי המערער מתחייב לסגור את האתר תוך שבעה ימים. ככלל,
6 להצהרה מעין זו עשויה להיות השלכה מסוימת על סכום הפיצוי שנפסק. עם זאת, כפי שהיטיב לנסח
7 זאת בית המשפט קמא, "נסיבות ביצוע ההפרה והפגיעה בציבור גדול ורחב, כמו גם הרצון ליצור
8 הרתעה אפקטיבית לצורך מימוש תכלית החוק – קידום השוויון ומניעת הפליה" וכן סכומי הפיצוי
9 שנהוג לפסוק (כפי שכאמור, עולה מהפסיקה שנבחנה במסגרת פסק-דינו של בית המשפט קמא) (שם,
10 פסקה 29), מצדיקים שלא להתערב בסכום שקבע בית המשפט קמא. כך אפילו ישנה התחייבות
11 להסרת האתר. שכן תכלית הפיצוי היא לפצות על אשר נעשה עד כה.
12
- 13 לכך יש גם להוסיף עוד שני שיקולים, המצדיקים שלא להפחית את סכום הפיצוי שנפסק. האחד, עניינו
14 בכך שככלל ולמעט מקרים חריגים, ערכאת הערעור לא תתערב בסכום פיצוי שפסקה הערכאה
15 הראשונה. השני, כפי שעמדה על כך באת-כוח המשיבות 1-2, על-אף שמאז הגשת התביעה חלפו ארבע
16 שנים ולמרות פסק-דינו של בית המשפט קמא, הקובע כי הפעלת האתר עומדת בניגוד לחוק איסור
17 הפליה, לא מצא המערער לנכון להפסיק את הפעלתו.
18
- 19 לשלמות הדברים נבקש להוסיף, כי אתמול (20.3.2018) הגישו המשיבות 1-2 הודעה בצירוף צילומי
20 מסך, שממנה עולה כי חרף הודעה כלשהי שנוספה לאתר, האתר ממשיך לפעול באותה מתכונת שבה
21 פעל קודם לדיון בערעור אשר במסגרתו ניתנה התחייבות המערער לסגירת האתר. משלא התבקשה
22 תגובת המערער, נבקש להימנע מנקיטת עמדה לעניין זה.
23
- 24 10. השאלה השלישית, שאלת זכאותם של תאגידים לקבלת פיצוי – כפי שהוער לעיל, שאלה זו
25 עלתה ביוזמת בית המשפט לנוכח לשון החוק ודברי ההסבר. חוק איסור הפליה קובע בסעיף 5(ב) כי
26 "בית המשפט רשאי לפסוק בשל עוולה לפי חוק זה פיצוי ...". בדברי ההסבר להוראה זו (דברי ההסבר
27 לסעיף 6 בהצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התש"ס-2000.
28 פורסם בה"ח 2871, 15.5.2000, עמ' 370), נאמר כי "... מוצע לקבוע אפשרות לקבל פיצוי – מוגבל
29 בסכום – בלא הוכחת נזק, בשל הקושי לכמת ולהוכיח את הנזק שבפגיעה הנגרמת לאדם שנמנעת
30 ממנו כניסה למקום או הספקת מוצר או שירות. סעיפים דומים נחקקו לאחרונה בחוק איסור לשון
31 הרע, התשכ"ה-1965, ובחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1988".
32
- 33 כפי שהבהרתי בדיון, מנוסח הצעת החוק וכן מההשוואה שנעשתה במסגרתו לחקיקה בעניין איסור
34 לשון הרע ומניעת הטרדה מאיימת, עולה לכאורה, כי הפיצוי נועד לפצות את האדם שכלפיו נעשתה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

1 הפליה. בשל הקושי לכמת את הנזק שנגרם לאותו אדם ולהוכיחו, נקבע הסדר שעל-פיו האדם שנפגע
2 בשל הפרת החוק יזכה בפיצוי בסכום מוגבל, אף אם לא הוכיח את נזקו. מכאן אפוא, עלתה השאלה,
3 אם לנוכח העובדה שהפיצוי נועד לפצות על פגיעה שנגרמה לאדם בפועל, יש מקום לפסוק פיצוי גם
4 לתאגיד המגיש תביעה בשל הפרת חוק איסור הפליה, מכוח ההרשאה שניתנה כאמור, בהוראת סעיף
5 7 בחוק זה.

6
7 בא-כוח המערער לא הרחיב בעניין זה והסתפק בכך שמהטעמים האמורים (שהוצגו במסגרת השאלה),
8 אין לחייב בפיצוי במקום שתביעה מוגשת באמצעות תאגיד.

9
10 באת-כוחן של המשיבות 1-2 טענה כי לא רק שאין מניעה לחייב בפיצוי במקום שתביעה מוגשת
11 באמצעות תאגידיים (על-פי סעיף 7 בחוק איסור הפליה), כמו במקרה הנדון, אלא שההשלכה של קביעה
12 אחרת, עשויה להיות בעייתית ואף מסוכנת. לטענתה, במקרים רבים, כמו במקרה הנדון, לא יהיה
13 נפגע מסוים שיגיש תביעה וכך יהפוך החוק לאות מתה. כן טענה, כי הפיצוי הוא מכשיר המאפשר
14 להתמודד עם גופים המפרים את חוק איסור הפליה ויש בו כדי לשמש מכשיר יעיל ליצירת הרתעה
15 מפני הפרת החוק. לטענתה, המחוקק בחר לאפשר לתאגידיים העונים על ההגדרה הקבועה בסעיף 7,
16 להגיש תביעות מכוח החוק בידיעה כי בדרך זו ניתן יהיה לפעול נגד גורמים המפרים את החוק. עוד
17 הוסיפה, כי פסיקת פיצוי לתאגידיים אלו אף הוגנת מהטעם שיש בכספי הפיצוי כדי לסייע לאותם
18 גורמים להוסיף ולפעול כלפי מפרי החוק וזאת כדי לקדם את תכליתו.

19
20 כן הפנתה באת-כוח המשיבות 1-2 אל פסק הדין בעניין רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך
21 - פורום נשים דתיות (9.12.2015) (להלן – עניין קול ברמה), אשר במסגרתו אושר לארגון 'קולך' להגיש
22 תובענה ייצוגית נגד תחנת הרדיו "קול ברמה בע"מ" בטענה כי מדיניותה המוצהרת בשנים 2009-2011,
23 שלפיה לא נשים לא תושמענה בשידוריה, היא בבחינת הפליה אסורה לפי חוק איסור הפליה. אגב
24 הדיון בשאלת מעמדה של 'קולך' בהליך, נדרש בית המשפט לשאלת זכותה לעתור לפיצוי. על-פי טענת
25 באת-כוח המשיבות 1-2, מהדברים שאמר בית המשפט (כבוד השופט י' דנציגר) בהקשר האמור, עולה
26 כי אף תאגיד המגיש תביעה מכוח סעיף 7 בחוק זכאי לפיצוי על-פי סעיף 5 בחוק. אלו הם אפוא, דברי
27 בית המשפט בעניין זה:

28
29 "השאלה המרכזית היא אפוא האם קולך הוכיחה ברמה הלכאורית הנדרשת לשלב
30 זה כי נגרם נזק לחברות הקבוצה או לקבוצה עצמה. לשאלה זו יש להשיב בחיוב.
31 ההכרה בקיומו של נזק וכן הזכות המשפטית לקבל פיצוי בגינו נובעים בנסיבות
32 העניין מתוך חוק איסור הפליה עצמו, וזאת אף ללא צורך להידרש למסגרות
33 משפטיות אחרות לביסוס המסקנה. חוק איסור הפליה מניח כהנחת עבודה שכאשר
34 נגרמה הפליה במונח סעיפיו, נגרם בשל אותה הפליה נזק, וכי אותו נזק הוא בר פיצוי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-11-38722 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה- התנועה ליהדות מתקדמת
בישראל ואח'

1 מושכלת היסוד הגלומה בסעיפי החוק היא שיבסירוב לאפשר לאדם כניסה למקום
2 ציבורי או לספק לו שירות או מוצר, רק בשל השתייכותו לקבוצה, ובמיוחד קבוצה
3 שיש לגביה היסטוריה של הפליה בעבר, יש משום פגיעה קשה בכבודו של אדם
4 [הצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים,
5 התש"ס-2000, ה"ח 2871]. זאת ועוד, המחוקק אף מציע בחוק איסור הפליה
6 מנגנונים לקבלת הפיצוי ותקרת מחיר לפיצוי שניתן לפסוק ללא הוכחת נזק" (עניין
7 קול ברמה, כבוד השופט י' דנציגר, פסקה 61).

8
9 לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, מצאתי כי מכל הטעמים שעליהם עמדה באת-כוח המשיבים 1-2,
10 כמפורט לעיל, יש לקבוע כי אף במקום שבו תאגיד מגיש תביעה מכוח חוק איסור הפליה, יש מקום
11 לפסוק פיצוי לטובתו.

סיכום ותוצאה

12
13
14
15 11. מכל הטעמים האמורים, הערעור נדחה.

16
17 המערער ייצא בהוצאות המשיבות 1-2 בסך 10,000 ₪. סכום זה ישולם למשיבות אלו מתוך סכום
18 העירבון (בסך 15,000 ₪ שהופקד) והיתרה תוחזר אל המערער באמצעות בא-כוחו.

19
20 משעוכב תשלום סכום הפיצוי שנפסק בבית המשפט קמא, ישולם סכום זה למשיבות עתה ולא יאוחר
21 מתוך שלושים יום מיום המצאת פסק-דין זה.

22
23
24 ניתן היום, ה' בניסן תשע"ח, 21 במרץ 2018, בהיעדר הצדדים.

25 תמר בר-אשר, שופטת
26
27

